

VAHÉBRŐL SZUFÁBAN

(részlet)

*Azért van szó
az Úr hadainak könyvében: Vahébről Szufában
és a patakokról Arnonnál
(Mózes IV. 21,14.)*

Minden jel szerint Kanadában, egy esős napon történt — de lehet, hogy másutt és más időben —, hogy Scaltiel öngyilkos lett.

November 29-én kiáltották ki az államot. Egy nappal később egy golyó átlukasztotta a flanelnadrágomat. A nadrágot azután majd egy tel-avivi utazás alkalmával foltozta meg Winter, a szabó. Decemberben kezdődött a tél, és 1948 április végéig ebben a foltozott nadrágban kúsztam a sárban, lőttem és lőttem rám, rám lőttek és visszalőttem, kúsztam, futottam, és valahányszor életben maradtam, újra és újra megszártítottam a nadrágomat, letisztítottam róla a rátapadt sarat, hogy azután minden megismétlődjön: a kúzás és a futás csakúgy, mint az egymásra lövöldözés. Egy alkalommal még az is megfordult a fejemben, hogy verset írok erről az egészről, amely úgy kezdődött volna: „Azért jöttünk ide, ebbe az országba, hogy lőjünk és lőjenek ránk.” Jóllehet, nem tartozom azok közé, akik idevándoroltak: nekem ez a szülőföldem.

A golyó a flanelnadrágom zsebében őrzött fegyvertől származott, amely akkor sült el, amikor a „Seva” birtok felé szaladtam a jeruzsálemi Becael utcán. A harcok színhelyére, a bevásárlóközpontba kellett volna eljutnom — ahol a felszabadító háború első áldozatainak a tetemei fölött akkor már füst gomolygott —, de erre a miatt a bizonyos golyó miatt nem kerülhetett sor. A golyó szerencséjére csupán a térdemet súrolta. Még egy milliméter és megreped a térdem: akkor bizonyára mind a mai napig sántítanék.

A vérrel szennyezett nadrágot persze rögtön kimosztam, és a legközelebbi tel-avivi utamon újra felkerestem Wintert, aki ott helyben megint megfoltozta. Azután visszajöttem Jeruzsálembe, de a többi dolgról már meséltem.

A flanelnadrág ügyét feltétlenül meg kell magyaráznom. Részt vettem a „chaluc” ifjúsági mozgalomban. Úgy volt, hogy kibucba megyünk kiképzésre. Természetesen szocialisták voltunk, valamennyien egyszerű munkaruhát és bakancsot viseltünk, teljes szívvel megvetettünk mindent, ami csak egy picit is a burzsoáziára emlékeztetett.

Nem viseltünk nyakkendőt, öltönyt vagy flanelnadrágot. Így azután, amikor otthagytam a mozgalmat, első utam Winterhez vezetett, megrendeltem nála egy flanelnadrágot.

Winter, a szabó a „velünk jöttek egy hajón” típusba tartozott, ahol a velünk szó alatt természetesen nem minket, hanem a szüleinket kell érteni. Ezen is-

merősök némelyikére elmosódottan még ma is emlékszem. Egyikük, egy kfar szabai, napközben meszelt és falat festett, éjszakánként és szombatnként pedig rajzolgatott. Egy másikkal együtt utaztam haza életem első külföldi útjáról, Argentínából. Az 1919-es gazdasági válság idején utaztunk el, kétéves voltam akkoriban. Apám szénhordó munkás volt Buenos Airesben. A férfi, akinek a nevére már nem emlékszem, és akivel visszafelé jövet a hajón együtt utaztunk, varrógépekkel ügynökösködött: anyám vett is tőle egyet, azon varrta az ingeimet és a nadrágjaimat mindaddig, amíg Winterrel nem kezdtünk el dolgoztatni.

Winter nem tartozott pontosan a hajón szerzett barátaink közé, ő — ha jól emlékszem — a hajón szerzett ismerőseinknek volt az ismerős. Mindenesetre attól kezdve, hogy a világháború előestéjén az országba érkezett, ő lett a család szabója.

Mértéket vett rólam. Aznap, amikor elkészült a flanelnadrág, lementem a trafikba, és vettem egy doboz cigarettát. A mozgalomban sem dohányozni, sem inni nem volt szabad; ugyanakkor — és a tízparancsolatunkban ezt írásban is rögzítették — feltétlenül kerülnünk kellett minden szexuális kapcsolatot.

Szédültem és hánytam az első cigarettától. Életem első, hetekkel később elfogyasztott konyakját ugyan csak kiadtam.

Aztán létrejött az állam, így arra már nem maradt időm, hogy a nemi életre vonatkozó tilalmat is megszegjem. 1948 télutójáig önmegtartóztató életet folytattam, ellentétben az azt megelőző évekkkel: az első parancsolatot ugyanis — jóllehet, a mozgalomban eltöltött időm alatt végig érvényben volt — sohasem vettem igazán komolyan. 1982 júniusában Szicíliában voltam. Erről is tudnék mit mesélni, s ha valóban sikerül megírnom ezt a történetet, akkor egy fejezetet, de legalábbis egy sort feltétlenül szentelek 82 — Szicíliában eltöltött — júniusának is. A dolog említése egyelőre csak a hely és az idő szempontjából fontos.

Dávid, akit eredetileg Rachamimnak hívtak, és akinek Olaszországban Raimondo lett a neve, ott Szicíliában mesélte el nekem, hogyan ítélte halálra Jeruzsálemben a szép kémnőt, aki a halála előtt megkérdezte, hogy nincs-e valami kívánsága, s hogy nem akarja-e esetleg megkapni őt, mire Dávid azt felelte, hogy nem, semmit sem akar tőle. Majd némi gondolkodás után még hozzátette: ma már másképp csinálok.

És persze nemcsak ezt.

És persze nemcsak ő.

A munkahelyemen egész nap ez járt a fejemben. Kanadára gondoltam és Sealtielre, Szicíliára és Dávidra, sőt még arra a bizonyos flanelnadrágra is.

Csendes környéken lakom. A ház régi, négyemeletes. Nincs parkoló az udvaron, csak a járda mellett lehet leállni a kocsival.

A munkából hazafelé tartva megálltam almát venni a lányaimnak.

A kulcsommal nem sikerült kinyitni a postaládát. Újra megpróbáltam. Valahányszor másolatot csináltak erről az egyébként nem különösebben bonyolult kulcsról, sohasem sikerül rendesen.

Gyalog mentem fel a második emeletre, ahol lakom. A lakásajtó zárjával sem boldogultam. Feldühített a dolog, becsöngettem.

A feleségem nyitott ajtót.

— Mit óhajt? — kérdezte.

— Mit óhajtanék? — mondtam neki. — Be akarok menni.

Ijedten nézett rám. Mögötte a folyósón megjelent a nagyobbik lányom.

— Ki ez a férfi? — kérdezte.

— Nem tudom — felelte a feleségem. — Fogalmam sincs, hogy mit akar. Megmondaná, kit keres?

— Itt lakom — mondtam mosolyogva, bár talán a mosolyom egy kicsit torzra sikeredett. Egyre kevésbé volt szórakoztató számomra ez az ügy.

— Maga nem lakik itt — mondta a feleségem. — Legyen szíves, menjen innen.

— De hiszen a férjed vagyok! — mondtam neki.

— Nem vagyok férjnél — felelte a feleségem.

Két rendőr jött fel a lépcsőn. Később rájöttem, hogy a lányom az alatt telefonálhatott nekik, amíg mi az ajtóban állva vitatkoztunk.

— Mi a probléma? — kérdezték.

— Ez a férfi mindenáron be akar jönni a lakásunkba — mondta a feleségem.

— Ez a nő a feleségem — mondtam a rendőröknek. — Ebben a házban lakom. Nem értem, mi történik itt.

— Ismeri ön ezt a férfit? — kérdezték a rendőrök.

— Nem — válaszolt a feleségem.

— Az iratait legyen szíves — mondták a rendőrök.

Odaadtam. Elvették, megnézték, de nem adták vissza.

— Mi a neve? — kérdezték azután.

— Nézzék meg az igazolványomat, ott áll benne — mondtam nekik.

— Maga ne törődjön azzal, hogy mi van ideírva. Mondja meg, hogy hívják!

— Ámosz Kenan.

— Az irataiban más név szerepel. Tessék, maga is meggyőződhet róla.

Szétnyitottam az igazolványt. Valóban az én fényképem volt benne, csak a név nem stimmel.

— Velünk kell jönnie — mondták, és két oldalról óvatosan megfogták a könyökömet.

Benéztem a lakásba. Minden a helyén volt, pontosan úgy, mint reggel, amikor munkába indultam. A

lányomon is ugyanaz a ruha volt, amit reggel, iskolába menet viselt.

A feleségemre néztem, és azt kérdeztem: mi történik itt? De nem válaszolt semmit. Olyan ijedt arcot vágott, mint aki éppen most látta meg egy régi halottját az utcán sétálni.

Nem ellenkeztem tovább. Akár egy holdkóros, úgy mentem le velük a lépcsőn. Beszálltunk egy kocsiba. A rendőrségen rögtön a cellába kísérték, majd egy rendőr szelíden azt mondta: — Próbáljon megnyugodni, uram. Hamarosan kihallgatják.

Rám zárták az ajtót. Állva maradtam, a cella rácsaiba kapaszkodva, miközben a folyósón végighaladó közömbös pillantásokkal méregettek. Éjfél körül kinyílt a cellám ajtaja, és bejött egy rendőr.

— Jonatán Levin? — kérdezte.

— Nem én vagyok az — mondtam.

— Igen, persze, tudom. Jöjjön velem!

A rendőr kopogtatott egy ajtón, majd beléptünk a szobába. Az asztal mögött egy tiszt ült.

— Foglaljon helyet — mondta.

A rendőr, aki idáig kísért, kiment a szobából.

— Miért ragaszkodik hozzá, hogy Ámosz Kenannak hívják? Utánanéztünk a dolognak. Maga nem Ámosz Kenan, és nem abban a házban lakik, ahová be akart menni az este. Maga — ahogy az igazolványában is áll — Jonatán Levin. A címe szintén itt van az igazolványában.

— Ámosz Kenannak hívnak. Haza akarok menni — feleltem.

A tiszt együttérzően nézett rám, felemelte a telefonkagylót, majd néhány perc múlva visszatette a helyére.

— Megfigyelés alatt lesz egy ideig — mondta. — Maga tisztességes embernek látszik. Ez a dolog... bárkivel megeshet. Biztos magánál is hamarosan elmúlik majd.

Levittek a földszintre. A mentő a járda mellett parkolt. Két, fehérbe öltözött ápoló vitt be a kocsi belsejébe, majd helyet foglaltak kétoldalt mellettem. Olvastam valamikor a klinikai halál állapotába került emberekről, akik — mialatt az orvosok mindent elkövettek, hogy életre keltsék őket — látták, hallották a körülöttük zajló eseményeket, annak ellenére, hogy halottak voltak. Fentről, akárha madarak lennének, látták a saját tetemüket, lelkük egykori lakhelyét, gúnyos megvetéssel nézték az orvosokat, akik megpróbálták életre keltetni a húst, mialatt az örökévaló lélek már arra a helyre költözött, ahol majd lennie kell, ahonnan származik, s ahová megtér.

Valami egészen különös nyugalom járt át. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy amikor magamról beszélek, a lelkemet értem alatta, nem pedig a húst, melyben pillanatnyilag még lakik. Úgy tűnt, ugyanazt a nyugalmat éreztem újra, ami már akkor is megérintett, amikor először adták tudtomra, hogy nem vagyok azonos magammal.

A feleségem soha nem hazudott nekem. A lányom ugyanaz a típus: ő sem képes valótlanúságot állítani. Huszonegynehány jóban, rosszban és egyebekben

együtt töltött év van mögöttünk. S a feleségem, aki hús volt a húsból, lélek a lelkemből, soha többé nem lesz már az én szeretett asszonyom.

A mentő megállt. Az ápolók kinyitották az ajtót, ilyenformán adva tudtomra, hogy ki kell szállnom. Egyikük elől ment, utána én következtem, a másik ápoló pedig közvetlen utánunk haladt.

Megnyomtak egy gombot, az előttünk lévő ajtó ki-tárult.

Két órával múlhatott éjfél — vagy ha úgy jobban tetszik: hajnali kettő lehetett. Puha szőnyeget éreztem a lábaim alatt. Minden hófehér volt, nyugalmat árasztó. Az egyik szobában már várt rám az ügyeletes orvos: harminc év körüli, szőke, talán még jóképűnek is mondható.

— Üljön le — mondta. — Doktor Horovicz vagyok. Daniel Horovicz. Helyezze magát kényelembe.

Az orvos kihúzott egy fiókot, üveget, poharat halászott elő belőle, majd töltött magának. Láttam, mi volt az: konyakot ivott kísérő nélkül.

— Egészségére — mondta, és belekortyolt az italba. — Azért küldték ide, hogy egy darabig megfigyelés alatt legyen — mondta —, de ez a megfogalmazás semmiképpen sem pontos. A megfigyelés szó ugyanis azt sugallja, mintha nekünk kellene magát megvizsgálni, holott pontosan maga az, akinek szembe kell néznie önmagával.

Most tehát — folytatta az orvos — két lehetőség van: az egyik variáció szerint maga valahol igencsak tisztában van azzal, hogy kicsoda is tulajdonképpen. A másik eshetőség...

— Mi a másik eshetőség? — kérdeztem.

— A másik lehetőség szerint maga valóban meg van győződve arról, hogy azzal a személlyel azonos, akinek hiszi magát.

— S ha ez valóban így van?

— Akkor meglehetősen nagy bajban van.

— Vajon igaznak fogadja-e el azt az állítást, miszerint én pontosan az vagyok, akinek képzelem magam?

— Semmi kétségem sincs afelől, hogy téved.

— De hát ki vagyok én akkor tulajdonképpen?

— Úgy tűnik, valaki más.

— Ki?

— Fogalmam sincs róla. Menjen, nézzen utána. Maga előtt még ott van az egész élet.

Az orvos megnyomott egy gombot, a hívásra egy ápoló jött be a szobába.

— Mutassák meg neki az ágyát — mondta az orvos, majd még hozzátette: szabadon mozoghat.

Az ápoló egy kicsi, de kellemes szobába vezetett.

— A mihez tartás végett elmondom magának, mit jelent a szabad mozgás: minden nap délután ötig be kell jelentkeznie, amennyiben itt óhajt éjszakázni. Ha ezt elmulasztja megtenni, akkor már ne is jöjjön, mert időközben új félnótás foglalja el az ágyát — mondta az ápoló, majd választ sem várva elhagyta a helyiséget.

Végigdőltem az ágyon, és ruhástól elaludtam. Mielőtt elszenderedtem, Sealtielre gondoltam utoljára. Vajon miért lett öngyilkos? — kérdeztem magamtól, majd elaludtam.

Reggel, ébredés után az első dolgom az volt, hogy megnézzem magam a tükörben. Különös érzés kerített hatalmába. Így határoztam: amennyiben valaki mást látok meg a tükörben, akkor bent maradok a kórházban. Saját magamat láttam. Megmostam az arcomat, és kimentem a szobából.

Hová, hová? — kérdezte az ápoló.

— Nézelődni — feletem neki.

— Az orvos beszélni akar magával.

— Jó reggelt — mondta az orvos. — Ha jól értetem, ma itthagyt bennünket.

— Azt mondta, szabad vagyok.

— Kérdés, hová akar menni.

— Nem tudom. Semmi különös helyre nem vágyom.

— Nem jó a válasz. A semmi különös hely, az éppenséggel itt van nálunk.

— Nincs mit keressek itt. Már mindent megbeszélünk.

— Nem mindent. Mesélje el, mit látott ma reggel.

— Kissé különös kérdései vannak — mondtam.

— Maga is jól tudja, hogy semmi különös nincs a kérdésemben.

— Jól van — adtam meg magam —, a kérdése valóban nem furcsa. Arra kíváncsi, vajon láttam-e ma reggel Ámosz Kenant.

— Valóban erre lennék kíváncsi.

— Láttam.

— Ha ez így van, jó lenne, ha itt maradna.

— Azt mondta, szabad vagyok.

— Igazat mondtam. Jonatán Levin szabad, mint a madár. Maga is szabad, mint a madár. Csak Ámosz Kenannak kell itt maradnia.

— Meddig?

— Mondtam már. Az egész élete maga előtt van még.

Somos Csilla fordítása